

POSTANOWIENIE

19 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Adam Doliwa

SSN Piotr Telusiewicz (sprawozdawca)

na posiedzeniu niejawnym 19 listopada 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku prokuratora Prokuratury Okręgowej w Warszawie
przeciwko obowiązemu T. F.
o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego prowadzonej przez
Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie
U. G. pod sygn. Km [...]
oraz w sprawie z wniosku prokuratora delegowanego do Prokuratury Regionalnej
w Szczecinie przeciwko obowiązemu P. K.
o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego prowadzonej przez
Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie
B. K. pod sygn. Km [...],
na skutek przedstawienia przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie
postanowieniem z 14 kwietnia 2025 r., I 1 Co 158/25,
zagadnienia prawnego:

„Czy w razie złożenia do komornika sądowego przez prokuratora
prowadzącego postępowanie przygotowawcze wniosku o wykonanie
zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, o których mowa w art. 291 § 1
k.p.k., na podstawie wydanego w trybie tego przepisu postanowienia,
sąd rejonowy, przy którym działa komornik, wypłaca tymczasowo
komornikowi w trybie art. 46 ust. 1 u.k.k. opłaty, o których mowa w art.
31 ust. 1 i 2 u.k.k.?”.

odmawia podjęcia uchwały.

Adam Doliwa

Mariusz Łodko

Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

W toku postępowań przygotowawczych, prokurator jako organ prowadzący postępowanie, na podstawie art. 291 k.p.k., art. 292 § 1 i 2 k.p.k., art. 293 § 1 k.p.k. wydał postanowienie o zabezpieczeniu, na mieniu podejrzanych, wykonania grożących im orzeczeń w przedmiocie grzywny, środka kompensacyjnego, kosztów sądowych przez zajęcie praw majątkowych. Następnie w trybie art. 292 § 1 k.p.k. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. w zw. z art. 796 § 1 k.p.c. wystąpił do komornika sądowego o wykonanie tego zabezpieczenia. Komornik sądowy w trybie art. 46 § 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (dalej jako: u.k.k.) zwrócił się w pierwszej kolejności do sądu rejonowego (przy którym działa) o opłatę stałą (o której mowa w art. 31 ust. 1 u.k.k.) i zaliczkę na wydatki. Sąd mu je wypłacił. Następnie, po wykonaniu zabezpieczenia, komornik sądowy zwrócił się o opłatę stosunkową (o której mowa w art. 31 ust. 2 u.k.k.) i wówczas prezes sądu skierował do sądu egzekucyjnego wystąpienie o zbadanie – w trybie art. 759 § 2 k.p.c. – zasadności obciążania sądu tym rodzajem opłaty egzekucyjnej.

Na skutek tego referendarz sądowy wydał postanowienia, którymi zmienił postanowienia komorników w przedmiocie kosztów postępowania w ten sposób, że wyeliminował z nich zarówno opłatę stałą (z art. 31 ust. 1 u.k.k.) jak i opłatę stosunkową (z art. 31 ust. 2 u.k.k.). Powołał się na art. 45 ust. 2 u.k.k. zgodnie z którym Skarb Państwa nie uiszcza opłat egzekucyjnych, a tym samym nie jest podmiotem zwolnionym od tych opłat w rozumieniu art. 46 ust. 1 u.k.k. W obu postępowaniach komornicy zaskarżyli postanowienia referendarza sądowego wnosząc o ich uchylenie.

W toku rozpoznawania powyższych skarg Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie dostrzegł poważne wątpliwości prawne, którym dał wyraz w zagadnieniu przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia. Sformułował je w następujący sposób: „Czy w razie złożenia do komornika sądowego przez prokuratora prowadzącego postępowanie przygotowawcze wniosku o wykonanie zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, o których mowa w art. 291 § 1 k.p.k., na podstawie wydanego w trybie tego przepisu postanowienia, sąd

rejonowy, przy którym działa komornik, wypłaca tymczasowo komornikowi w trybie art. 46 ust. 1 u.k.k. opłaty, o których mowa w art. 31 ust. 1 i 2 u.k.k.?” Potrzebę przedstawienia tego pytania Sąd Rejonowy uzasadnił wskazując i rozważając dwa przeciwstawne kierunki wykładni, tj. ten odpowiadający stanowisku przyjętemu przez referendarza sądowego w przedmiotowej sprawie oraz pogląd przeciwny, zgodnie z którym komornik działający na podstawie art. 291 § 1 k.p.k. nie występuje w roli *statio fisci* Skarbu Państwa i pozostaje zwolniony z kosztów komorniczych na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 6 u.k.s.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione zagadnienie prawne dotyczy art. 46 ust. 1 u.k.k. Zgodnie z tym przepisem, sąd rejonowy, przy którym działa komornik, wypłaca tymczasowo komornikowi, na jego wniosek, sumy odpowiadające wysokości należnych od strony zwolnionej od kosztów komorniczych wydatków, opłat komorniczych, od których zależy podjęcie czynności przez komornika, oraz opłaty, o której mowa w art. 31 ust. 2. Zasadnicza wątpliwość Sądu Rejonowego dotyczy tego, czy prokuratora traktować należy jako *statio fisci* Skarbu Państwa, a przez to stosować również art. 45 ust. 2 u.k.k., zgodnie z którym Skarb Państwa nie ponosi opłat egzekucyjnych. Rozróżnienie obu pojęć - zwolnienia od kosztów komorniczych oraz nieponoszenia opłat - może z kolei stanowić podstawę stanowiska, za którym w rozpoznawanej sprawie opowiedział się referendarz sądowy, a według którego sumy wymienione w art. 46 ust. 1 u.k.k. wypłaca się wyłącznie za podmiot, który został zwolniony od kosztów komorniczych, ale nie za podmiot, który nie uiszcza opłat w zgodnie z art. 45 ust. 2 u.k.k.

Zgodnie z art. 291 § 1 k.p.k. w razie zarzucenia oskarżonemu popełnienia przestępstwa, za które lub w związku z którym można orzec grzywnę, świadczenie pieniężne, przepadek, środek kompensacyjny, zwrot pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi korzyści majątkowej, jaką sprawca osiągnął z popełnionego przestępstwa, albo jej równowartości - może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania tego orzeczenia na mieniu oskarżonego lub na mieniu, o którym mowa w art. 45 § 2 k.k., jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia będzie niemożliwe albo znacznie

utrudnione. W myśl art. 292 § 1 k.p.k. zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Według art. 771 k.p.c. zwolnienie od kosztów sądowych, przyznane stronie przez sąd w postępowaniu rozpoznawczym lub z którego strona korzysta z mocy ustawy, rozciąga się także na postępowanie egzekucyjne. Stosownie do art. 45 ust. 1 u.k.k. zwolnienie od kosztów sądowych przysługujące stronie z mocy ustawy albo przyznane stronie w postępowaniu rozpoznawczym rozciąga się na koszty komornicze.

Prokurator, który wydał postanowienie zabezpieczające w postępowaniu przygotowawczym i w celu jego wykonania złożył wnioski do komornika o podjęcie czynności egzekucyjnych inicjuje postępowanie zabezpieczające, będące częścią postępowania cywilnego. Zastosowanie w tym zakresie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego wynika bezpośrednio z art. 292 § 1 k.p.k. Ponieważ w ustawie o kosztach komorniczych nie przewidziano przepisów szczególnych, w których uregulowano wprost kwestię ponoszenia przez prokuratora kosztów komorniczych, to zastosowanie w tym zakresie znajdują przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W art. 96 ust. 1 u.k.s.c. wśród podmiotów niemających obowiązku uiszczania kosztów sądowych wymieniony został również prokurator.

W uchwale składu siedmiu sędziów z 26 lutego 2015 r., III CZP 96/14 (OSNC 2015 nr 9, poz. 98) Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że w postępowaniu o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, wydanym na podstawie art. 291 k.p.k., prokurator nie ponosi kosztów postępowania zabezpieczającego. Stanowisko to Sąd Najwyższy wyraził na gruncie nieobowiązującej już ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tj. Dz.U. Nr 231, poz. 1376 zm.). Jako aktualne ocenić należy jednak wywody uzasadnienia uchwały, w których wskazano, że uczestnictwo prokuratora w postępowaniu cywilnym ma na celu ochronę praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego (art. 7, art. 55 i n. k.p.c.). Do tej kategorii należy inicjowanie przez prokuratora postępowania o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, które związane jest z dążeniem do zapewnienia realnego poniesienia przez sprawcę majątkowych konsekwencji popełnienia przestępstwa. W odniesieniu do wszystkich form udziału

prokuratora w postępowaniu cywilnym ma zastosowanie ustawowe zwolnienie go od kosztów sądowych, przewidziane w art. 96 pkt 6 u.k.s.c.

Podzielić należy także stanowisko wyrażone w uzasadnieniu uchwały z 15 stycznia 2025 r., III CZP 30/24 (OSNC 2025 nr 7-8, poz. 71), w którym Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sformułowanie art. 45 ust. 1 u.k.k., zgodnie z którym zwolnienie od kosztów sądowych „rozciga się na koszty komornicze” należy rozumieć w ten sposób, że w postępowaniu egzekucyjnym strona korzysta ze zwolnienia od kosztów komorniczych w zakresie adekwatnym do zwolnienia od kosztów sądowych, przysługującego jej z mocy ustawy albo wskutek przyznania zwolnienia w toku postępowania rozpoznawczego.

W konsekwencji, w ocenie Sądu Najwyższego, brak jest wątpliwości co do tego, że prokurator działający na podstawie art. 291 § 1 k.p.k., jest z mocy ustawy zwolniony od kosztów komorniczych.

Jednocześnie zwrócić należy uwagę, że według utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego przewidziana w art. 390 k.p.c. instytucja pytań prawnych stanowi odstępstwo od konstytucyjnej zasady niezależności sądów i z tego względu ma charakter wyjątkowy (m.in. postanowienie składu siedmiu sędziów SN z 27 listopada 2002 r., III CZP 13/12, OSNC 2004, Nr 1, poz. 6; uchwała SN z 27 lutego 2008 r., III CZP 149/07, OSNC 2009, Nr 2, poz. 27; postanowienia SN: z 4 października 2002 r., III CZP 62/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 7; z 20 maja 2005 r., III CZP 25/05, OSP 2006, nr 11, poz. 124; z 10 maja 2007 r., III CZP 32/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 63; z 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08; z 17 kwietnia 2009 r., III CZP 10/09; z 19 sierpnia 2009 r., III CZP 48/09, OSNC-ZD 2010, nr B, poz. 53; z 14 czerwca 2019 r., III CZP 9/19, Biuletyn SN 2019, nr 9; z 24 stycznia 2020 r., III CZP 54/19; z 9 października 2020 r., III CZP 73/19; z 29 października 2021 r., III CZP 64/20). Zagadnienie prawne powinno dotyczyć problemu, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy jest rzeczywiście niezbędne do rozpoznania środka odwoławczego, a zatem powinien istnieć bezpośredni związek przyczynowy między problemem prawnym a sposobem rozpoznania sprawy (m.in. postanowienia SN: z 6 marca 1998 r., III CZP 73/97; z 29 czerwca 2016 r., III CZP 10/16; z 12 września 2017 r., III SZP 2/17; z 15 lutego 2019 r., III CZP 87/18; z 5

grudnia 2019 r., III CZP 37/19; z 24 stycznia 2020 r., III CZP 54/19; z 9 października 2020 r. III CZP 73/19; z 16 września 2021 r., III CZP 108/20). Jeżeli przesłanki podjęcia uchwały nie są spełnione, Sąd Najwyższy odmawia podjęcia uchwały (m.in. postanowienia SN: z 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14; z 18 czerwca 2015 r., III CZP 30/15; z 28 stycznia 2016 r., III CZP 105/15).

W związku z powyższym zwrócić należy uwagę, że przedstawione zagadnienie prawne dotyczy zakresu zastosowania art. 46 ust. 1 u.k.k., przy czym z uzasadnienia postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego wynika, iż nie budzi wątpliwości Sądu Rejonowego, że obowiązek wypłacenia komornikowi tymczasowo opłat o których mowa w art. 31 ust. 1 i 2 u.k.k. powstaje, jeżeli prokurator jest zwolniony od kosztów komorniczych. Wątpliwości Sądu dotyczą nie tyle wykładni przepisów powołanych w treści przedstawionego pytania, ale wykładni innych przepisów, dotyczących ponoszenia kosztów sądowych i komorniczych przez prokuratora i Skarb Państwa. Nie znalazło to jednak bezpośredniego wyrazu w treści przedstawionego zagadnienia.

Z powyższych przyczyn, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.

Adam Doliwa Mariusz Łodko Piotr Telusiewicz

[r.g.]